

Kızılderili Çadırları Tipiler

İnsanların yaşam biçimleri, içinde bulundukları çevre koşulları ve daha birçok etken, barınaklarının, yani evlerinin biçimlerini etkiler. Örneğin, tarımla uğraşan çiftçiler, genellikle odun, taş ya da kerpiçten yapıma, kalıcı evlerde yaşarlar. Avcılıkla geçinen ve göçebe bir yaşam sürdüren insanlarsa taşınabilir, kolayca kurulabilen çadırları seçerler. Bir zamanlar Amerika'nın geniş ovalarında bizon ve bufalo sürülerini izleyerek yaşayan Kuzey Amerika yerlileri, ya da bize daha tanıdık gelen adlarıyla kızılderililer de çadırlarda yaşarlardı. Kızılderililerin çadırlarına "tipi" denir. Bu sözcük, kızılderililerin kullandığı dillerden biri olan Lakota dilinden gelir. "İçinde oturmak" anlamına gelen "ti" ve "bir yer" anlamına gelen "pi" köklerinden oluşan tipi sözcüğü "yaşayacak bir yer" demektir.

Tipilerin iskeleti uzun tahta çitlerden oluşur. Bu tahta çitler, bir çember oluşturacak biçimde yere tutturulur. Böylece koni biçiminde tahtadan bir iskelet oluşturulur. Tipilerin zemin çapı genellikle 2-10 metre arasında değişir. Çadırın çapı arttıkça, yapımında kullanılan çitlerin sayısı ve uzunluğu da artar. Daha sonra bu tahta iskeletin üzeri hayvan derileriyle kaplanır. Dış kısmı geleneksel resim ve desenlerle süslenen bu çadırlar, göçebe bir yaşam sürdüren kızılderililer için, kurulması ve sökülmesi kolay barınaklardır.

Kızılderililer yemeklerini pişirmek ve ısınmak için tipilerin içinde ateş de yakabilirlerdi. Ancak, ateşten çıkan duman onlar için sorun olmazdı; çünkü tipilerin tepelerinde, kapaklı iki açıklık bulunurdu. Bu sayede duman dışarı atılır, çadırın içerisi havalandırılır, güneş ışığının içeri girmesi sağlanır, ayrıca rüzgâr ve yağmurdan da korunulurdu.

Nereye kamp kurulacağına kabilenin ileri gelenleri karar verirdi. Bundan sonra erkekler avlanmaya çıkardı. Çadırları kurmak kadınların işiydi; çocuklar da onlara yardım ederlerdi. Tipiler, genellikle batıdan esen rüzgârdan korunmak amacıyla kapıları doğuya, yani güneşin doğduğu yöne bakacak şekilde yapılırdı. Çadırların içindeyse, her aile bireyinin ailedeki konumuna göre özel bir yeri bulunurdu ve içeride herkes saat yönünde hareket etmek zorundaydı.

Çağatay Yılmaz



Siz de Tipi Yapabilirsiniz!

Hazır havalar ısınıyor, siz de kendi tipinizi yapabilirsiniz. Bunun için büyüklerinizden yardım almayı unutmayın.

Tipi yapmak için gerekenler

2 metre uzunluğunda altı tahta çita (süpürge sapları da kullanabilirsiniz, o zaman küçük bir tipi olur)

İp

Masa örtüleri ya da battaniyeler

Çamaşır mandalları

İlk önce üç çitayı tepelerinden birbirlerine bağlayın ve bir piramit oluşturacak şekilde onları yere diki. Çitaların devrilmesini önlemek için, yere sağlam bir biçimde dikmeniz gerek. Daha sonra kalan çitaları önceden yere diktiğiniz çitaların aralarına yerleştirip tepelerinden tekrar sıkıca birbirlerine bağlayın. Yukarıdan başlayarak örtülerle çitaları sarmalayın. Mandalları kullanarak örtüleri çitalara tutturabilirsiniz. Kapı için küçük bir boşluk bırakmayı unutmayın.

